

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 8 Sayı: 40 Volume: 8 Issue: 40

Ekim 2015 October 2015

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

FİNANSAL OKURYAZARLIK - FİNANSAL BİLGİ, DAVRANIŞ VE TUTUM: NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ İİBF ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR UYGULAMA
FINANCIAL LITERACY - FINANCIAL KNOWLEDGE, FINANCIAL ATTITUDE AND FINANCIAL BEHAVIOR: AN APPLICATION ON STUDENTS OF NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ UNIVERSITY
FACULTY OF ECONOMIC AND ADMINISTRATIVE SCIENCES

Aylin ALKAYA*
İbrahim YAĞLI**

Öz

Finansal okuryazarlık bireylerin bütçe, sigorta, tasarruf, yatırım, kredi gibi finansal konularda bilgi sahibi olmalarını, finansal konularda doğru kararlar almalarını ve doğru davranışlar göstermelerini içermektedir. Bireylerin finansal farkındalık seviyelerini artırmaya yönelik yükselen uluslararası ilgi finansal okuryazarlığın önemini arttırmıştır. Finansal okuryazarlık, toplumun her kesimini ilgilendiren, dolayısıyla üniversite öğrencilerini de yakından ilgilendiren bir konudur. Finansal okuryazarlığı oluşturan unsurlar finansal bilgi, finansal tutum ve finansal davranış kapsamında ele alınabilmektedir. Bu kapsamda, çalışmanın temel amacı üniversite öğrencileri için önemli olan finansal okuryazarlık konusunu teorik olarak incelemek ve Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin finansal bilgi, tutum ve davranışlarını araştırmaktır. Finansal okuryazarlık düzeyleri, frekans-yüzde dağılımlarıyla belirlenmeye çalışılmıştır. Ki-kare bağımsızlık testiyle demografik özellikler ile finansal bilgi, tutum ve davranış arasında ve finansal okuryazarlık unsurları arasındaki ilişkiler araştırılmıştır. Yapılan analizlerin sonuçlarından temel bulgular olarak finansal tutum ile finansal davranış arasında ilişki olduğu ve öğrencilerin olumlu finansal davranış ve tutumlar sergiledikleri ancak öğrencilerin finansal bilgi açısından yeterli düzeyde olmadıkları belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Finansal Okuryazarlık, Finansal Bilgi, Finansal Davranış, Finansal Tutum.

Abstract

Financial literacy comprises of having information about financial themes as budget, insurance, savings, investment, credit, etc., giving correct decisions about financial issues and demonstrating correct financial behaviors. Rising international interest to improve the levels of financial awareness of individuals has increased the importance of financial literacy. Financial literacy is an issue which concerns all sections of society, thus also university students closely. The component parts of financial literacy can be discussed in the framework of financial knowledge, financial attitude and financial behavior. In this context, the main goal of this study is to examine the financial literacy which plays an important role for university students in a theoretical way and to investigate the financial knowledge, attitudes and behaviors of the students of Faculty of Economics and Administrative Sciences at Nevşehir Hacı Bektaş Veli University. Financial literacy level was attempted to determine by frequency - percentage distribution. The correlation between demographic characteristics and financial knowledge, financial attitude, financial behavior; and the correlation between the components of financial literacy were examined by chi-square independence test. From the results of the performed analysis, some of the main findings are that there is a correlation between financial attitudes and financial behaviors; and students show favorable behaviors and attitudes but their financial knowledge is not at desired levels.

Keywords: Financial Literacy, Financial Knowledge, Financial Behavior, Financial Attitudes.

Giriş

Finansal okuryazarlık, bireylerin finans konularında bilgi temelli kararlar almasını sağlayan yeterlilik düzeyidir. Küreselleşme ile etki alanı genişleyen mali krizler ve teknolojik gelişmeler sonucunda artan finansal ürün çeşitliliği finansal okuryazarlık kavramını üzerinde önemle durulması gereken bir konu haline getirmiştir.

Günlük yaşamda karmaşık finansal araçlar kullanarak finansal kararlar almak gereği bulunmaktadır. Kredi kartı kullanım alternatiflerini karşılaştırmaktan, ödeme yöntemleri arasında tercih geliştirmeye, ne miktarda tasarruf yapılacağından bunun nereye yatırılacağına ve en iyi koşullarda kredinin nereden temin edileceğine kadar pek çok finansal kararı etkin biçimde alabilmek için finansal okuryazar olma ihtiyacı artan biçimde görülmektedir (Lusardi, 2008) (Mercan vd.,2012).

Finansal ürün ve hizmetlerin artan çeşitliliği, ürün ve hizmet sözleşmelerinin karmaşıklığı gibi faktörler finansal sektörde yer alan kavramların önemini arttırmakta ve tüketiciler açısından belli düzeyde

* Yrd. Doç. Dr., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, Sayısal Yöntemler Anabilim Dalı.

** Arş. Gör., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı.

bir finansal bilgi, birikim, yeterli risk analizi yapabilme kapasitesi ve farkındalık gerektirmektedir. Burada finansal tüketicinin eğitimi hususu ön plana çıkmaktadır. Finansal eğitimle hedeflenen; finansal tüketicinin, finansal ihtiyaçlarını doğru tespit etmesini, karşı karşıya kaldığı riskleri değerlendirmesini ve yaşanacak problemlerde hak ve sorumluluklarının bilincine varmasını sağlamaktır (BDDK, 2014).

Bireylerin bilinçli kararlar almasına katkı sağlamaya ve finansal farkındalık seviyelerini artırmaya yönelik artan uluslararası işbirliği, finansal okuryazarlığın önemini göstermektedir. 2015 yılında, dünyada ekonomik işbirliği alanında başlıca küresel platform olan ve uluslararası finansal sistemle ilgili konularda görüş alışverişinde bulunmak ve işbirliği yapmak için kurulmuş G-20 zirvesinin önemli gündem maddelerinden biri finansal okuryazarlık olarak belirlenmiştir. Ülkemizde de finansal okuryazarlık düzeyini geliştirmek amacıyla 5 Haziran 2014 tarihinde Başbakanlık tarafından 'Finansal Erişim, Finansal Eğitim, Finansal Tüketicinin Korunması Stratejisi ve Eylem Planları' konulu genelge yayınlanmıştır.

Finansal okuryazarlığı arttırmada izlenecek yol finansal eğitimidir. Finansal bilinç ailede başlar ve bütçe, tasarruf bilinci ailede gelişir. Öğrenciler üzerinde yapılan pek çok araştırmada öğrencilerin büyük bir çoğunluğu para harcama ve yönetme bilgilerini aileleri aracılığıyla kazandıklarını belirtmişlerdir. Finansal bilinç ilk olarak ailede kazanılsa da, ailede kazanılan bilgi ve beceriler yeterli olmamakta, finansal eğitimin farklı çalışmalar ile desteklenmesi gerekmektedir. Bu kapsamda Türkiye'de Milli Eğitim Bakanlığı, Türk Ekonomi Bankası (TEB) ve UNICEF işbirliğiyle 6-14 yaş aralığındaki çocuklarda finansal bilincin kazandırılması amacıyla 'Sanat Yoluyla Sosyal ve Finansal Eğitim' projesi hayata geçirilmiştir. Ayrıca, Türkiye'de üniversitelerin ders müfredatlarında finans derslerine daha yoğun bir şekilde yer verilmesiyle, üniversite özel eğitim programlarıyla, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK), Sermaye Piyasası Kurulu (SPK), Borsa İstanbul, FODER (Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği) ve çeşitli kuruluşlarca finansal okuryazarlık konusunda bilinç yaratmayı hedefleyen çalışmalarla gençlerin finansal okuryazarlık düzeylerinin artırılması hedeflenmektedir.

Finansal konulardaki bilgi düzeyi, finansal tutum ve davranışlar finansal okuryazarlık düzeyini etkilemektedir. Bir bireyin temel düzey finansal okuryazar olabilmesi için bireyin basit faiz, bileşik faiz, paranın zaman değeri, faiz-enflasyon, risk-getiri gibi temel düzey finans kavramlarını bilmesi gerekmektedir. Finansal tutum ve davranışlar geleceğe yönelik harcama, birikim yapma gibi parasal konularda alınacak kararları etkilemektedir. Örneğin, geleceği için kaygılanan bireylerin, geleceği için endişe duymayan bireylere kıyasla harcama ve birikim yapma eğilimleri farklı olacaktır.

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) finansal okuryazarlığı oluşturan unsurları finansal bilgi, finansal tutum ve finansal davranış olarak sıralamaktadır. Bu kapsamda, yapılan çalışmanın temel amacı finansal okuryazarlığı finansal bilgi, finansal tutum, finansal davranış çerçevesinde teorik olarak açıklamak ve literatürde yapılan çalışmalara yer vermektir. Ayrıca, üniversite öğrencileri açısından oldukça önemli olan bu konunun Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencileri üzerinde yapılan uygulamayla araştırılmasıdır.

1. Finansal Okuryazarlık

Finansal okuryazarlık, bireylerin bilgi temelli kararlar alarak finansal durumlarını yönetebilme becerileri olarak tanımlanabilir. Finansal bilince sahip bireyler bir ürünü daha bilinçli satın alır, birikim, yatırım ve tasarruflarını yapmada ve borçlanmada daha doğru kararlar alırlar.

Noctor ve diğerleri (1992) finansal okuryazarlığı bireylerin paralarını yönetirken bilinçli değerlendirmeler yapabilmesi ve efektif kararlar alabilmesi olarak tanımlamışlardır (Goel ve Khanna, 2013). Bu tanım yaygın şekilde, Finansal Hizmetler Kurumu (FSA), İngiltere'deki Ulusal Sürekli Yetişkin Eğitim Enstitüsü (NIACE), ANZ Bankası ve Avustralya'da ki yetişkin okuryazarlık konseyi de dâhil olmak üzere birçok araştırma kuruluşu tarafından benimsenmiştir (Ergün, Şahin ve Ergin, 2014).

Toplumda finansal bilincin ve tasarruf alışkanlıklarının gelişmesinde önemli rolü olan finansal okuryazarlık bugün bütün dünyanın gündeminde olup finansal okuryazarlığın arttığı ülkelerde tasarruf ve birikim oranlarının da yükseldiği görülmektedir. Finansal okuryazarlık düzeyinin gelişimini sağlayacak finansal eğitim programlarının düzenlenmesinden önce bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerinin tespit edilmesi verilecek olan eğitimin daha etkili olmasını sağlayacaktır. Bu sebeple finansal okuryazarlık kavramı farklı coğrafyalarda, farklı gruplar arasında araştırılmıştır. Üniversite öğrencileri, çalışanlar, finans uzmanları gibi farklı gruplar üzerinde finansal okuryazarlık ile ilgili çalışmalar yapılmıştır.

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) ve Finansal Eğitime Yönelik Uluslararası İşbirliğinin (INFE) finansal okur-yazarlık düzeyini ölçmek üzere geliştirmiş olduğu anketi dünya genelinde 14 ülkede uygulamıştır. OECD INFE (2012) araştırması anketi 4 kıtada 14 ülkeye uygulayarak ülkelerin finansal okuryazarlık düzeyinin tespit etmeyi böylelikle politika yapıcılara faydalı olmayı amaçlamıştır. INFE tarafından hazırlanan anket, Boğaziçi Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü

tarafından 2012 yılında Türkiye’de de uygulanmış, Türkiye verileri, OECD’nin çalışmasında yer alan ülke verileri ile kıyaslanabilir hale getirilmiştir (TEB, 2015). Araştırma kapsamında finansal okuryazarlık kişilerin finansal bilgi, finansal tutum ve finansal davranışları çerçevesinde ölçülmeye ve elde edilen veriler OECD ve Türkiye verilerine dayalı yorumlanmaya çalışılmıştır.

1.1. Finansal Bilgi

Finansal bilgi düzeyi finansal okuryazarlığın belirlenmesindeki bileşenlerden biridir. Bireyler verecekleri ekonomik kararlarda ya da karşı karşıya kaldıkları finansal olaylarda finansal bilgiye ihtiyaç duyarlar. “Finansal okuryazar” olarak adlandırılan bir kişinin bütçe, sigorta, tasarruf, yatırım, kredi, basit faiz, bileşik faiz, enflasyon, risk, getiri, bilanço gibi temel finans bilgileri sahip olması istenir.

Finansal bilgi, bilginin bir türüdür ve iki farklı boyutu bulunduğu ifade edilebilir. Birinci boyutunu makroekonomik düzeydeki finansal bilgiler; ikinci boyutunu ise mikro ekonomik düzeydeki finansal bilgiler oluşturmaktadır. Makroekonomik düzeydeki finansal bilgi, bir ekonominin geneline ilişkin cari açık, yıllık bütçe planları, toplam ve sektörel dış ticaret rakamları gibi ekonominin geneline ilişkin finansal bilgileri ifade etmektedir. Mikro ekonomik düzeyde finansal bilgi ise bir ekonomi içinde kâr amaçlı olsun veya olmasın faaliyet gösteren tüm işletmelerin ve hane halklarının ekonomik ve mali yapısını etkileyen ya da gelecekte etkilemesi muhtemel olayların öğrenildiği, araştırıldığı veya gözlem yolu ile elde edildiği metinler, tablolar, şekiller gibi bilgi aktarımını sağlayan çeşitli unsurların oluşturduğu gerçekler bütünü ifade etmektedir (Özdemir, 2011).

Chen ve Volpe (1998) 924 üniversite öğrencisi üzerinde yaptıkları çalışmalarında öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyelerini, finansal okuryazarlık ve öğrencilerinin karakteristikleri arasındaki ilişkiyi ve finansal okuryazarlığın öğrencilerin düşüncelerine ve kararlarına olan etkisini araştırmıştır. Katılımcılar soruların yaklaşık %53’ünü doğru cevaplamışlardır. İşletme dışı alanlarda eğitim görenler, kadınlar, üniversitelerin ilk sınıflarındaki öğrenciler, 30 yaşın altındakiler ve tecrübe sahibi olmayanların finansal bilgi düzeylerinin daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Yeterli bilgiye sahip olmayan öğrencilerin yanlış düşünce, bunun sonuca da yanlış kararlara meyilli oldukları saptanmıştır. Sonuç olarak üniversite öğrencilerin kişisel finans hakkında bilgili olmadıkları, bunun sonucu olarak da bilgiye dayalı karar almada sorunlar yaşayabilecekleri belirtilmiştir.

Lusardi, Mitchell ve Curto (2010) gençler arasında yaptıkları finansal okuryazarlık araştırmasında, finansal okuryazarlık seviyesinin düşük olduğunu; genç yetişkinlerin üçte birinden daha azının faiz, enflasyon, risk dağıtımı gibi temel kavramları bildiğini saptamışlardır. Ayrıca, finansal okuryazarlığın sosyo-demografik özellikler ve aile finansal bilgi düzeyi ile ilgili olduğu görülmüştür. Çalışma ile anne-babaları hisse senedi ve emeklilik birikimine sahip üniversite eğitimi almış erkeklerin risk dağıtımı hakkında anne-babaları varlıklı olmayan lise ya da daha düşük seviye eğitim almış bayanlara göre daha bilgili oldukları tespit edilmiştir.

Sarıgül (2014) Konya ilindeki üç üniversitenin öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyelerini ve öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyeleri ile öğrenci karakteristikleri arasındaki ilişkiyi belirlemeye çalışmıştır. Çalışma öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin yetersiz olduğunu, öğrencilerin finansal bilgi düzeylerini geliştirmeleri gerektiğini göstermiştir.

Şahin (2014) 127 meslek yüksekokul öğrencisi üzerine yaptığı çalışmada öğrencilerin sadece %28,3 ’nün finansal okuryazar olduğunu tespit etmiştir. Çalışmaya katılanlar arasında en çok bilinen kavramların sırasıyla faiz, hisse senedi ve tahvil olduğu saptanırken, öğrencilerinin yatırım tercihlerinin sırasıyla altın, döviz, hisse senedi ve mevduat gibi yatırım araçları olduğu belirlenmiştir.

Çalışmada finansal bilgi 2012 yılı OECD ve Türkiye verilerine dayalı yorumlanmaya çalışılacaktır. Tablo 1, on beş ülkedeki finansal bilgi düzeyini belirlemek amacıyla sekiz sorunun sorulduğu temel finans soruları ve soruları doğru cevap veren katılımcıların yüzdesini göstermektedir. Finansal bilgisi nispeten yüksek düzeyde (6 veya daha fazla doğru yanıt) olan katılımcıların oranı her ülke için hesaplanmıştır.

Tablo 1: Finansal Bilgi Sorularına Verilen Doğru Cevap Oranları

	Bölme	Paranın zaman değeri	Ödenen Faiz	Basit Faiz	Basit ve Bileşik	Risk ve Getiri	Enflasyon	Çeşitlendirme
Macaristan	96%	78%	95%	61%	46%	86%	91%	61%
Estonya	93%	86%	84%	64%	31%	72%	85%	57%
Almanya	84%	61%	88%	64%	47%	79%	87%	60%

İrlanda	93%	58%	88%	76%	29%	84%	88%	47%
Çek Cumhuriyeti	93%	80%	88%	60%	32%	81%	70%	54%
İngiltere	76%	61%	90%	61%	37%	77%	94%	55%
Malezya	93%	62%	93%	54%	30%	82%	74%	43%
Polonya	91%	77%	85%	60%	27%	48%	80%	55%
İngiliz Virgin Adaları	84%	74%	60%	63%	20%	83%	87%	41%
Ermenistan	86%	83%	87%	53%	18%	67%	57%	59%
Türkiye	87%	37%	84%	43%	19%	87%	77%	69%
Arnavutluk	89%	61%		40%	10%	77%	81%	63%
Peru	90%	63%		40%	14%	69%	86%	51%
Norveç	61%	87%	61%	75%	54%	18%	68%	51%
Güney Afrika	79%	49%	65%	44%	21%	73%	78%	48%

Kaynak: TEB (2015)

Ülkelerdeki katılımcıların bölme ve ödenen faiz başlıklarında başarı oranlarının yüksek olduğu görülmektedir. Paranın zaman değeri sorusunda katılımcıların büyük oranı başarılı olurken Türkiye (%37) ve Güney Afrika'da (%47) bu soruya verilen doğru cevap oranı oldukça düşüktür. Birçok ülkede katılımcıların ödenen faiz başarısının, basit faizden yüksek; basit faiz başarısının da bileşik faizden yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca, Norveç dışındaki, diğer ülkelerin en kötü oldukları alanın birleşik faiz olduğu görülmektedir. Yine birçok ülkede yatırımcılar, risk ve getiri başlığında çeşitlendirme başlığına göre daha başarılı olmuşlardır. Buradan yola çıkarak, bireylerin risk ile getiri arasındaki ilişkinin farkında oldukları fakat riski azaltmak için çeşitlendirmenin kullanılabileceği konusunda yeteri kadar bilgili olmadıkları sonucuna ulaşılabilir.

Tablonun geneline baktığımızda, Türkiye paranın zaman değeri, basit faiz, basit ve bileşik faiz soruları dışında diğer sorularda başarı göstermiştir. Finansal ürün çeşitlendirmesine yönelik soruya ülkelerin çoğunluğu %50'nin üzerinde doğru cevap vermiştir.

1.2. Finansal Tutum

Gelecek planları ile birikim ve tasarrufları ilgilendiren finansal tutum, finansal okuryazarlığın önemli bir parçası olarak kabul edilmektedir. Bireylerin parayı dikkatli kullanma, idareli tüketme, gelecek için birikim yapma gibi konularda daha önce yaşadığı çeşitli deneyimler sonucu düzenli bir tavır sergilemeleri söz konusudur. Örneğin, kişilerin gelecek için birikim yapma yönünde olumsuz tutumları varsa onların birikim yapmaya çok daha az yatkın olacağı beklenebilir. Yine Kısa vadedeki isteklerini önemsemeyi tercih eden kişilerin, acil durumlar için tasarruf ya da uzun vadeli finansal planlar yapma ihtimalleri daha düşük olacaktır. Mandell ve Klein (2007) motivasyon ile finansal okuryazarlık seviyesi arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını incelemişlerdir. Finansal okuryazarlığı etkileyen diğer etkenler kontrol altındayken, motivasyonun finansal okuryazarlık seviyesi üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu görülmüştür.

Araştırma kapsamında finansal tutum OECD INFE (2012) araştırması ve Türkiye verilerine dayalı yorumlanmaya çalışılmıştır. Aşağıda Tablo 2'de OECD finansal okuryazarlık anketi finansal tutuma ilişkin katılımcıların para ve gelecek için planlamalarını üç cümleyle ölçüm sonuçları sunulmuştur.

Tablo 2: Finansal Tutuma İlişkin Aşağıdaki İfadelere İtiraz Eden Katılımcıların Yüzdesi

	Uzun vadede harcamayı tasarruf etmeye yeğlerim	Bugün için yaşar ve yarın için pek endişelenmem	Para Harcamak İçindir
Peru	64%	72%	45%
Arnavutluk	61%	66%	45%
Norveç	57%		
Macaristan	56%	68%	33%
İngiliz Virgin Adaları	60%	66%	31%
Güney Afrika	48%	60%	39%
Türkiye	52%	62%	31%

Çek Cumhuriyeti	45%	69%	29%
Almanya	49%	65%	26%
Malezya	47%	57%	26%
İrlanda	38%	54%	30%
İngiltere	35%	50%	29%
Estonya	39%	49%	24%
Polonya	19%	45%	12%
Ermenistan	8%	60%	2%

Kaynak: TEB (2015)

Bu üç soruya Katılıyorum Katılmıyorum Likert ölçeğinde verilen ortalama cevap, Finansal Tutum göstergesini oluşturmaktadır. Üç puan üzerinde alınan Finansal Tutum notu olumlu olarak değerlendirilmekte, bir başka deyişle finansal tutumun uzun vadeye yatkınlığını göstermektedir (TEB, 2015).

OECD (2012) anketinden finansal tutuma ilişkin Tablo 2’de belirtilen ifadelerle itiraz eden katılımcıların yüzdelerine bakıldığında ülkeler finansal tutumları bakımından birinci ve üçüncü ifade için ayrılmaktadır. Tablo incelendiğinde “Bugün için yaşar ve yarın için pek endişelenmem.” ifadesine Polonya’daki katılımcıların %45’i, diğer ülkelerdekilerin ise yarısı veya yarıdan daha fazlası itiraz ettiği görülmektedir. ‘Para Harcamak İçindir.’ ifadesine Peru ve Arnavutluk’taki katılımcıların neredeyse yarısı itiraz etmiştir. Türkiye’de itiraz edenlerin oranı %31 iken Polonyalıların %12’si ve Ermenistanlıların ise sadece %2’si itiraz etmiştir.

1.3. Finansal Davranış

Finansal davranış en temel anlamda bireylerin kişisel mali durumlarının takibi, dikkatli alışveriş yapmaları, tasarruf ve yatırımlarını kişisel borç ve kredilerini yönetebilmeleri, kısa ve uzun vadede yatırımlarını değerlendirebilmesi olarak düşünülebilir. Xiao (2006) finansal davranış kavramına sonuç odaklı bakarak, “paranın nasıl harcanacağına yönelik plan yapmak, harcanan paraların hesabını yazılı olarak tutmak, sabit giderleri gözden geçirmek, yazılı bir bütçe oluşturmak” şeklinde tanımlamıştır. Dew ve Xiao (2011) ise finansal davranış eğilimini üç temel alt faktöre ayırarak bunları; tasarruf ve yatırım, nakit yönetimi, kredi yönetimi olarak tanımlamıştır. Sam vd. (2012) de finansal davranış kavramının, kişinin sahip olduğu finans bilgisi ile psikolojik değişkenlerin (motivasyon, risk toleransı, harcama eğilimi, tasarruf eğilimi gibi) bir kombinasyonu olduğunu ileri sürmüşlerdir. Finansal tutum bireyin finans konularına karşı verdiği tepki, finansal davranış ise bireyin finans konularında gerçekleştirdiği eylem olarak tanımlanabilir (Ünal ve Düger, 2011).

Lusardi (2008) çalışmasında Amerika Birleşik Devletleri’nde düşük seviye finansal okuryazarlığın yaygın olduğu, düşük eğitim düzeyine sahip bireylerde, kadınlarda, Afrikan-Amerikan ve İspanyollarda finansal okuryazarlığın daha düşük seviyelerde olduğunu ortaya çıkarmıştır. Birikim yapma alışkanlığı davranışı üzerinde düşük finansal okuryazarlık ve eğitim eksikliğinin etkilediği görülmüştür. Finansal eğitim programlarının birikim yapma alışkanlığını geliştirme ve finansal kararlar almada yararlı olacağı ancak eğitim programlarının etkililiğinin geliştirilmesinin daha faydalı olacağı sonucuna varılmıştır.

Mandell ve Klein (2009) lise öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmada finansal okuryazarlık eğitimin finansal davranış üzerine etkisini incelemişlerdir. Kişisel finans dersi alan öğrenciler ile almayan öğrenciler karşılaştırıldığında, finans dersi alan öğrencilerin dersi almayan öğrencilere göre kıyasla daha iyi finansal davranışlar da sergilemediği tespit edilmiştir.

Finansal okuryazarlık ölçümünde davranışların etkilerinin belirlenmesi amacıyla OECD INFE (2012) araştırması anketi çeşitli sorularla dikkatli alışveriş, bütçeleme, tasarruf ve yatırım gibi davranışlar hakkında bilgi edinmeye amaçlamıştır. Aşağıda Tablo 3’de olumlu finansal davranış gösteren ülkeler sırasıyla verilmiştir. Araştırmaya katılanlardan İngiliz Virgin Adası katılımcıları en yüksek finansal davranış puanını alırken Türkiye sondan ikinci sırada ancak yerini alabilmiştir. Birçok ülkede katılımcıların, sorumluluk ve bütçeleme konusunda yetersiz oldukları görülmektedir, hatta, Almanya (%22) ve Norveç (%25) gibi ülkelerin bütçeleme ve sorumluluk başlığında son sıralarda yer almaları oldukça düşündürücüdür.

Türkiye için kişisel mali durum takibi (%48), uzun vadeli hedef koyma (%36) ve aktif tasarruf ve yatırım alımı (%30) davranışlarında olumlu cevap oranı oldukça düşük kalmıştır. Aktif tasarruf ve yatırım oranının düşük olması, sermaye piyasalarına katılımı azaltmakta ve dolayısıyla büyük projelerin hayata geçirilmesi, mülkiyetin tabana yayılması vb. gibi sermaye piyasasının sağladığı imkânlardan yeteri ölçüde faydalanmamızı engellemektedir. Bu oranlar, finansal tutum ile karşılaştırıldığında paralellik taşıdığı görülmektedir. Uzun vadeli hedef koyma ve aktif tasarruf ve yatırım yapma oranının düşük olması,

gelişmekte olan bir ülke olarak üzerinde titizlikle durmamız gereken bir konudur. Son yıllarda, bireyleri yatırıma teşvik edebilmek için Bireysel Emeklilik Sistemi (BES)'ne %25 devlet desteği gibi uygulamalar hayata geçirilse bile bireylerin yatırım yapma oranı henüz istenilen düzeyde değildir. Tasarruf oranı İngiliz Virgin Adası, Malezya ve Almanya'da ise %80'nin üzerinde olmuştur. Katılımcıların ihtiyaçlarının karşılanmaması durumunda borçlanmaya başvurması %4'le en düşük Almanya'da %47'yle en yüksek Ermenistan'da ve Türkiye'de %30 olduğu görülmektedir.

Tablo 3: Finansal Davranış Yüzdeleri

Davranış ifadeleri							
	Dikkatli alışveriş	Zamanında fatura ödeme	Kişisel mali durum takibi	Uzun vadeli hedef koyma	Sorumluluk ve bütçeleme	Aktif tasarruf ve yatırım alımları	İhtiyaçları karşılamak için borç almama
İngiliz Virgin Adaları	87%	83%	80%	68%	43%	83%	87%
Malezya	92%	69%	78%	64%	74%	97%	79%
Almanya	82%	96%	87%	61%	22%	86%	96%
Peru	91%	86%	82%	71%	49%	62%	73%
İrlanda	83%	85%	85%	56%	54%	53%	86%
Norveç	72%	79%	89%	59%	25%	71%	93%
İngiltere	77%	89%	80%	43%	43%	68%	91%
Çek Cumhuriyeti	75%	85%	76%	36%	37%	72%	89%
Ermenistan	91%	94%	81%	58%	51%	36%	53%
Güney Afrika	83%	61%	65%	55%	43%	53%	74%
Polonya	70%	78%	81%	46%	54%	51%	79%
Macaristan	86%	82%	71%	52%	31%	27%	86%
Arnavutluk	87%	77%	71%	30%	59%	42%	69%
Türkiye	80%	70%	48%	36%	55%	30%	70%
Estonya	68%	83%	78%	41%	28%	36%	78%

Kaynak: TEB (2015)

Finansal okuryazarlık göstergeleri olan finansal bilgi, davranış ve tutum boyutlarında yüksek puan alan katılımcı oranları ülkeler bazında aşağıda Tablo 4'te gösterilmektedir.

Tablo 4: Finansal Okuryazarlığa İlişkin Bilgi, Davranış ve Tutum Boyutlarında Yüksek Puan Alan Katılımcıların Ülke İçi Oranları

	Bilgi Puanı		Davranış Puanı		Tutum Puanı	
	Yüksek Puan Alanlar Oranı	Ülke Sıralaması	Yüksek Puan Alanlar Oranı	Ülke Sıralaması	Yüksek Puan Alanlar	Ülke Sıralaması
İngiliz Virgin Adaları	57%	6	71%	1	67%	4
Almanya	58%	4	67%	2	63%	5
Macaristan	69%	1	38%	13	69%	2
Peru	41%	13	60%	4	71%	1
Çek Cumhuriyeti	57%	5	48%	8	62%	6
Malezya	51%	8	67%	3	53%	10
İrlanda	60%	3	57%	6	49%	12
İngiltere	53%	7	51%	7	49%	11
Arnavutluk	45%	11	39%	12	69%	3

Norveç	40%	14	59%	5	57%	8
Estonya	61%	2	27%	15	46%	13
Polonya	49%	9	43%	9	27%	14
Türkiye	43%	12	37%	14	61%	7
Güney Afrika	33%	15	43%	10	54%	9
Ermenistan	46%	10	41%	11	11%	15

Kaynak: TEB (2015)

Tablo 4 incelendiğinde Türkiye'nin yüksek puan alan katılımcılar bakımından ülke sıralamasında finansal bilgide 12., finansal davranışta 14. ve finansal tutumda 7. sırada yer aldığı görülmektedir. Türkiye için oranlara bakıldığında finansal bilgi yüksek alanların oranı %43, finansal davranış yüksek alanların oranı %37 ve finansal tutum yüksek alanların oranı %61 seviyesindedir. Türkiye, çalışmada ele alınan diğer ülkelerle karşılaştırıldığında finansal okuryazarlıkta oldukça gerilerde kalmıştır. Katılımcılarının her üç alanda da yüksek puan almaları ile Almanya ve İngiliz Virgin Adaları yüksek finansal okuryazarlık anlamında öne çıkmaktadır.

3. Öğrencilerin Finansal Okuryazarlığını Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma

3.1. Araştırmanın Amacı ve Örneklem Süreci

Araştırmanın amacı, ekonomi ve finansal gelişmelerin takibinin, finansal durum yönetme algısının, finansal davranış ve finansal bilgi düzeyinin finansal okuryazarlık açısından Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencileri tarafından nasıl algılandığının tespit edilmesidir. Araştırmada finansal okuryazarlık seviyeleri belirlenerek demografik özellikler ile finansal okuryazarlık arasındaki ilişki araştırılmıştır. Araştırmanın hedef kitlesini Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (İİBF) İşletme, İktisat ve Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik bölümü öğrencileri oluşturmuştur. Kota örneklemede kitle, incelenen özellikleri yönünden farklılık gösteren alt gruplara ayrılarak incelenen özelliklerin önem dereceleriyle orantılı örneklem birimi çekilir (Çıngı, 2009). Finansal okuryazarlık düzeyinin İşletme, İktisat ve Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik bölümü öğrencileri bakımından farklılık gösterebileceği düşüncesi doğrultusunda her bir bölümden örneklem seçimi kota örnekleme yöntemine dayalı yapılmıştır. Bölümlerden seçilen toplam 185 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmuştur.

3.2. Veri Toplama ve Analiz Yöntemi

Araştırma verileri öğrencilere yüz yüze anket yöntemi uygulanarak elde edilmiştir. Anket formu dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümünde öğrencilere demografik özellikleriyle ilgili sorular yöneltilmiştir. İkinci bölümde finansal durum yönetmede kendilerini ne kadar başarılı buldukları; ekonomi ve finans gelişmelerinin takip edildiği kaynak; para harcama ve yönetme bilgilerin edinildiği kaynak; birikim yapma ve borç kullanma durumlarını ölçen beş soruya yer verilmiştir. Üçüncü bölümde yedi soruyla öğrencilerin finansal davranışı ölçülmeye çalışılmıştır. Dördüncü bölümde finansal bilgi düzeyini ölçen yedi soruya yer verilmiş olup her bir soru için üç cevap seçeneğiyle birlikte "Bilmiyorum" cevabının da verilebileceği dört cevap seçeneğini oluşturmuştur. "Bilmiyorum" öğrencilerin sorunun cevabını bilmemesi durumunda işaretleyeceği bir seçenek olmuştur (Sarıgül, 2014). Araştırmanın amacı finans sorularının test edilmesi değil finansal okuryazarlığın ölçülmesidir. Anket formu bu amaç doğrultusunda literatür çerçevesinde hazırlanmıştır. Anket forumunda yer alan soruların oluşturulmasında literatürde yayımlanmış kaynaklardan ve daha önceki araştırmalardan yararlanılmıştır (Temizel ve Bayram, 2011; OECD INFE 2012; Sarıgül, 2014; Ergün, Şahin ve Ergin, 2014). Anket çalışması sonucunda elde edilen veriler istatistiki yöntemler kullanılarak SPSS sosyal bilimler için istatistik paket programında analiz edilmiştir. Öğrencilerin demografik özelliklerine yönelik hazırlanmış sorularda frekans ve yüzdelik dağılımları belirlenmiştir. Verilerin analizinde kategorik değişkenler arasındaki ilişkiyi araştırma ki-kare bağımsızlık testi kullanılmıştır.

3.3. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmanın amacı ve modeli doğrultusunda araştırma hipotezleri aşağıdaki gibi belirlenmiştir.

- H1:** Finansal bilgi düzeyi ile demografik özellikler arasında ilişki vardır.
- H2:** Finansal tutum ile demografik özellikler arasında ilişki vardır.
- H3:** Finansal davranış ile demografik özellikler arasında ilişki vardır.
- H4:** Finansal tutum ile finansal davranış arasında ilişki vardır.
- H5:** Finansal tutum ile finansal bilgi arasında ilişki vardır.
- H6:** Finansal bilgi ile finansal davranış arasında ilişki vardır.

3.4. Bulgular

3.4.1. Öğrencilerin profiline ilişkin bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özelliklerine ve profillerine ilişkin frekans ve yüzdelik dağılımları Tablo 5’de sunulmuştur.

Araştırmaya 185 öğrenci katılmıştır, katılımcıların %48,1’i İşletme, %28,1’i İktisat ve %23,8’i Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik bölümü öğrencileridir. Programa göre dağılımın yarı yarıya yakın olduğu (Birinci Öğretim %49,7; İkinci Öğretim %50,3) ve cinsiyete göre en çok bireyin yer aldığı grubun %70,8’le kadınlar olduğu görülmektedir. Örneklemde genel akademik not ortalamalarına (GANO) bakıldığında en çok öğrencilerin 2,01-3,00 not ortalamasına sahip olan grupta yer aldığı tespit edilmiştir.

Tablo 5: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Profiline İlişkin Frekans ve Yüzdelik Dağılımları

Bölüm	Frekans	Yüzde	GANO	Frekans	Yüzde
İşletme	89	48,1	2’den az	16	8,6
İktisat	52	28,1	2,00 - 3,00	135	73,0
Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik	44	23,8	3,01 - 4,00	34	18,4
Öğretim Şekli	Frekans	Yüzde	Aylık Harcama	Frekans	%
Birinci Öğretim	92	49,7	250 TL'den Az	22	11,9
İkinci Öğretim	93	50,3	251 TL - 500 TL	101	54,6
Cinsiyet			501 TL - 750 TL	42	22,7
Kadın	54	29,2	750 TL ve üzeri	20	10,8
Erkek	131	70,8			
Para Harcama ve Yönetme Bilgi ve Becerilerinin Kazanıldığı Kaynak	Frekans	Yüzde	Ekonomi ve finansal gelişmelerin takip edildiği kaynak	Frekans	Yüzde
Kitap Dergi	4	2,2	İnternet	114	61,6
Okul	17	9,2	Televizyon	59	31,9
Aile	156	84,3	Gazete ve Dergi	8	4,3
Arkadaş	8	4,3	Kitap	4	2,2
Toplam	185	100	Toplam	185	100

Aylık harcama miktarlarına bakıldığında büyük çoğunluğu olan %54,6’sının 251 TL - 500 TL arası harcamalarda buldukları görülmektedir. Yapılan anket çalışmasında öğrencilerin büyük çoğunluğu (%84,3) bilgi ve becerilerini ailelerinden kazandıklarını belirtmiştir. Öğrencilerin sadece %2,2’si para yönetme ve harcama becerilerini öğrendikleri kaynak olarak kitap, dergi gibi yayınlar cevabını vermiştir.

Tablodan görüldüğü üzere öğrencilerin %61,6’sı ekonomi ve finansal gelişmeleri en başta internet aracılığıyla takip ettiklerini belirtmişlerdir. Ekonomi ve finansal gelişmelerin takibinde interneti, %31,9’la televizyon, %4,3’le gazete ve dergi, %2,2’le kitap izlemektedir.

3.4.2. Finansal bilgiye ilişkin bulgular

Finansal okuryazarlığın belirlenmesinde temel bileşenlerden biri finansal bilgi düzeyidir. Öğrencilerin temel düzey finansal bilgi düzeyini belirleyebilmek amacıyla öğrencilere yedi soru yöneltilmiştir.

Tablo 6: Finansal Bilgi Soruları ve Sorulara Verilen Doğru ve Yanlış Cevap Dağılımı

Sorular	Doğru	Yanlış	Doğru Cevap Yüzdesi
Dört İşlem	165	20	89
Basit Faiz	121	64	65
Bileşik Faiz	52	133	28
Çeşitlendirme	70	115	38
Faiz - Enflasyon İlişkisi	83	102	45
Risk - Getiri İlişkisi	48	137	26
Finansal Ürün Bilgisi	25	160	14

Sorular ve sorulara verilen doğru ve yanlış cevap dağılımları yukarıda Tablo 6’da verilmiştir. Öğrencilerin dört işlem sorusunda başarı oranlarının yüksek olduğu (%89) görülmektedir. Ancak finansal ürün bilgisi (tahvil, hisse senedi, varlığa dayalı menkul kıymet vb.) sorusuna öğrencilerin sadece %14 gibi oldukça düşük bölümü doğru cevap vermiştir.

Sorular ve sorulara verilen doğru ve yanlış cevap dağılımları yukarıda Tablo 6’da verilmiştir. Öğrencilerin dört işlem sorusunda başarı oranlarının yüksek olduğu (%89) görülmekte ve bulgu Tablo 1’deki Türkiye OECD çalışması sonucuyla (bölme işlemi - %87) paralellik taşımaktadır. Ayrıca, OECD’nin çalışmasında olduğu gibi, öğrenciler basit faiz konusunda bileşik faize kıyasla daha başarılıdır. Öğrencilerin, çeşitlendirme, faiz - enflasyon ilişkisi ve risk - getiri ilişkisi sorunlarında başarısız oldukları görülmektedir. Bu bulgular, OECD bulguları (Enflasyon - %77, Risk ve getiri - %87 ve çeşitlendirme - %69)

ile uyumlu değildir. Tablo 6’da dikkat çekici bir diğer gösterge ise öğrencilerin sadece %14 gibi oldukça düşük bölümünün, finansal ürün bilgisi (tahvil, hisse senedi, varlığa dayalı menkul kıymet vb.) sorusuna doğru cevap vermeleridir. Finansal ürün bilgisi konusundaki bu yetersizlik ülkemizde sermaye piyasalarına yönelimin az olduğunun bir göstergesi ve sermaye piyasasının gelişmesi önündeki bir engel olarak kabul edilebilir.

Öğrencilere yöneltilen toplam yedi sorudan oluşan finansal bilgi sorularını doğru cevaplayıp cevaplamama durumlarına göre öğrencilerin başarı düzeyleri belirlenmiştir. Yedi sorudan dört ve daha fazla sayıda doğru cevap verenler başarılı, daha az soruyu doğru cevaplayanlar ise başarısız olarak kabul edilmiştir. Buna göre öğrencilerin finansal bilgi başarı düzeylerine ilişkin dağılımın aşağıda Tablo 7’deki gibi olduğu görülmüştür. Soruları cevaplayan öğrencilerden çoğunluğu (%61,6) temel düzey finans bilgisinde başarısız olmuştur. Öğrencilerin yalnızca %38,4’ünün temel düzey finans bilgisine sahip olduğu belirlenmiştir.

Tablo 7: Finansal Bilgi Düzeyine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı

Finansal Bilgi Başarı Düzeyi	Frekans	Yüzde
Başarılı	71	38,4
Başarısız	114	61,6
Toplam	185	100

Finansal bilgi başarı düzeyi ile demografik özellikler arasında ilişkiyi araştıran H1 hipotezi (Finansal bilgi düzeyi ile demografik özellikler arasında ilişki vardır.) ki-kare analizine dayalı incelenmiştir. İlişkilere ait ki-kare analiz sonuçları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8 incelendiğinde okunan bölüm ile finansal bilgi düzeyi arasında bir ilişki olmadığı belirlenmiştir ($p=0,182>\alpha=0,05$). Bu bulgu, işletme bölümünde ağırlıklı olarak finans dersleri bulunmakla birlikte, bütün bölümlerde finans derslerinin olması ile açıklanabilir. Öğretim şekli ile finansal bilgi başarı düzeyi ($p=0,834>\alpha=0,05$) ve GANO ile finansal bilgi başarı düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir ($p=0,933>\alpha=0,05$). Öğrencilerin para harcama ve yönetme bilgi ve becerilerini aileleri aracılığıyla kazanmaları, GANO ile finansal bilgi başarı düzeyi arasında anlamlı bir sonuç bulunamamasının gerekçesi olarak gösterilebilir. Cinsiyet ile finansal bilgi düzeyi arasındaki ilişkiye bakıldığında %5 anlamlılık düzeyinde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($p=0,00<\alpha=0,05$). Cinsiyet ile finansal bilgi düzeyi arasında %38,7’lik bir ilişki vardır. Tablo 8’den yüzdelerle dağılımlarına bakıldığında erkeklerin %61,1’inin, kadınların ise %29’unun finansal bilgi başarı düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Her iki cinsiyet grubu da aynı düzeyde eğitim alıyor olsalar da erkekler, kadınlara kıyasla iş hayatında daha erken yaşlarda yer almaktadır. Bunun doğal sonucu olarak, erkekler iş hayatında tecrübelerinden dolayı kadınlara göre daha fazla finansal bilgiye sahip olmaktadır.

Tablo 8: Finansal Bilgi Başarı Düzeyi ile İle Demografik Özelliklere İlişkin Ki-kare Analiz Sonuçları

	Başarısız		Başarılı		χ	P	İlişki Miktarı (%)
	f	%	f	%			
Bölüm							
İşletme	33	63,5	19	36,5	3,408	0,182	1,34
İktisat	59	66,3	30	33,7			
Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik	22	50,0	22	50,0			
Öğretim Şekli							
Birinci Öğretim	56	60,9	36	39,1	0,044	0,834	1,50
İkinci Öğretim	58	62,4	35	37,6			
Cinsiyet							
Kadın	93	71,0	38	29,0	16,664	0,00	3,87*
Erkek	21	38,9	33	61,1			
GANO							
2’den az	10	62,5	6	37,5	0,138	0,933	2,70
2,00 - 3,00	84	62,2	51	37,8			
3,01 - 4,00	20	58,8	14	41,2			
Aylık harcama miktarı							

500 TL'den az	82	66,7	41	33,3	4,905	0,047	19,5*
501 TL ve üzeri	32	51,6	30	48,4			

* $\alpha=0,05$ düzeyinde ilişki anlamlıdır.

3.4.3. Finansal tutuma ilişkin bulgular

Finansal tutuma ilişkin üç cümle "Para harcanmak için vardır."; "Bugün için yaşar, yarın için pek endişelenmem."; "Gelecek için birikim yapmaktansa, paramı harcamak beni daha mutlu eder." öğrencilerin para ve gelecek için planlamalarını ölçümlemektedir. Bu üç soruya 1: Hiç Katılmıyorum - 5: Tamamen Katılıyorum Likert ölçeğinde verilen ortalama cevap, finansal tutum göstergesini oluşturmuştur. Üç ve altında puan alınan finansal tutum göstergesi olumlu olarak değerlendirilmiştir.

Tablo 9: Finansal Tutum Frekans ve Yüzde Dağılımı

Finansal Tutum	Frekans	Yüzde
Olumlu	123	66,5
Olumsuz	62	33,5
Toplam	185	100,0

Yukarıda Tablo 9'a bakıldığında öğrencilerin %66,5'inin olumlu finansal tutum sergiledikleri görülmektedir. Buna göre öğrencilerin çoğunluğunun mali konulardaki gelecek planları, birikim ve tasarruflarını kapsayan finansal tutumlarının olumlu yönde olduğu söylenebilir.

Finansal tutum ile demografik özellikler arasındaki ilişkiyi kapsayan H2 hipotezini sınamak için yürütülen ki-kare analizi sonuçları Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10: Finansal Tutum İle Demografik Özelliklere İlişkin Ki-kare Analiz Sonuçları

	Olumlu		Olumsuz		χ	p	İlişki Miktarı (%)
	f	%	f	%			
Bölüm							
İşletme	37	71,2	15	28,8	0,753	0,686	6,4
İktisat	57	64,0	32	36,0			
Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik	29	65,9	15	34,1			
Öğretim Şekli							
Birinci Öğretim	67	72,8	25	27,2	3,301	0,069	13,2
İkinci Öğretim	56	60,2	37	39,8			
Cinsiyet							
Kadın	89	67,9	42	32,1	0,425	0,514	4,8
Erkek	34	63,0	20	37,0			
GANO							
2'den az	14	87,5	2	12,5	6,210	0,045	18,0*
2,00 - 3,00	83	61,5	52	38,5			
3,01 - 4,00	26	76,5	8	23,5			
Aylık harcama miktarı							
500 TL'den az	86	69,9	37	30,1	1,940	0,164	10,2
501 TL ve üzeri	37	59,7	25	40,3			

* $\alpha=0,05$ düzeyinde ilişki anlamlıdır.

Ki-kare analizi yapılırken aylık harcama miktarı (250 TL'den az, 251- 500 TL arası, 501-750 TL arası, 750 TL ve üzeri) dört kategoriden 2 kategoriye düşürülerek çapraz tabloda boş gözelerin olmaması sağlanmıştır. Böylece harcama miktarı 500 TL'den az ve 501 TL ve üzeri olarak iki kategoride ki-kare analizine dâhil edilmiştir. Tablo 10'da ki-kare analizlerinden finansal tutum ile demografik özellikler arasındaki ilişkiler incelendiğinde sırasıyla bölüm, öğretim şekli, cinsiyet, aylık harcama miktarı ile finansal tutum arasında ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ki-kare analiz sonuçlarına göre bölüm ile finansal tutum arasında ($p=0,686 > \alpha=0,05$); öğretim şekli ile finansal tutum arasında ($p=0,069 > \alpha=0,05$); cinsiyet ile finansal tutum arasında ($p=0,514 > \alpha=0,05$); aylık harcama miktarı ile finansal tutum arasında ($p=0,164 > \alpha=0,05$) arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir. Yalnızca finansal tutum ile genel akademik not ortalamaları (GANO) arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($p=0,045 < \alpha=0,05$). Finansal tutum ile GANO arasında %18'lik anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Tablo 10'dan GANO'su 2'nin altında olan öğrencilerin %87,5'inin, 2,00-3,00 arasında olan öğrencilerin %61,5'inin ve 3,01-4,00 arasında olan öğrencilerin %76,5'inin olumlu finansal tutum sergiledikleri görülmektedir. Öğrencilerle görüşmelerden

GANO'su 2'nin altında olan öğrencilerin çoğunluğunun tam zamanlı veya yarı zamanlı çalıştıkları öğrenilmiştir. Buna göre çalışan öğrencilerin finansal tutumlarının daha bilinçli olduğu yorumu yapılabilir.

3.4.4. Finansal davranışa ilişkin bulgular

Finansal okuryazarlığın bileşenlerinden biri finansal davranıştır. Öğrencilere finansal davranışları hakkında bilgi edinebilmek için harcama bütçesi hazırlayıp hazırlamadıkları, finansal durum takibi, düzenli fatura ödeme alışkanlığı, fiyat - fayda karşılaştırması yapıp yapmadıklarını kapsayan toplam yedi ifade yöneltilmiştir. Yedi ifade 1: Hiç bir zaman - 5: Her zaman Likert ölçeğinde verilen ortalama cevap, finansal davranış göstergesini oluşturmuştur. Üç ve üzeri puan üzerinde alınan finansal davranış göstergesi başarılı olarak değerlendirilmiştir.

Tablo 11: Finansal Davranış Durumu Frekans ve Yüzde Dağılımı

Finansal davranış	Frekans	Yüzde
Olumlu	145	78,4
Olumsuz	40	21,6
Toplam	185	100

Çalışma sonucu öğrencilerin %78,4 gibi büyük çoğunluğunun olumlu finansal davranış sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Finansal davranış başarı durumu ile demografik özellikler arasındaki ilişki ki-kare analiziyle araştırılmıştır. Bölüm, öğretim şekli, cinsiyet, GANO ve aylık harcama miktarı ile finansal davranış arasındaki ilişkilere ait ki-kare analiz sonuçları Tablo 12'de sunulmuştur.

Tablo 12: Finansal Davranış Başarı Durumu İle Demografik Özelliklere İlişkin Ki-kare Analiz Sonuçları

	Başarısız		Başarılı		χ	p	İlişki Miktarı (%)
	f	%	f	%			
Bölüm							
İşletme	8	15,4	44	84,6	0,514	0,773	5,30
İktisat	21	23,6	68	76,4			
Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik	11	25,0	33	75,0			
Öğretim Şekli							
Birinci Öğretim	17	18,5	75	81,5	0,525	0,469	5,40
İkinci Öğretim	23	24,7	70	75,3			
Cinsiyet							
Kadın	24	18,3	107	81,7	0,010	0,975	0,2
Erkek	16	29,6	38	70,4			
GANO							
2'den az	4	25,0	12	75,0	0,145	0,930	2,80
2,01 - 3,00	28	20,7	107	79,3			
3,01 - 4,00	8	23,5	26	76,5			
Aylık harcama miktarı							
500 TL'den az	15	12,2	108	87,8	9,354	0,002	31,9*
501 TL ve üzeri	19	30,6	43	69,4			

* $\alpha=0,05$ düzeyinde ilişki anlamlıdır.

H3 hipotezi ki-kare analiziyle araştırılmış analiz sonuçları yukarıda Tablo 12'de verilmiştir. Analizler sonucu yalnızca finansal davranış başarı durumu ile aylık harcama miktarı arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ($p=0,002 < \alpha=0,05$). Finansal davranış başarı durumu ile aylık harcama miktarı arasında %31,9'luk anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Tablo 12 incelendiğinde aylık harcama miktarı 500 TL'den az olan öğrencilerin %87,8'inin ve aylık harcama miktarı 500 TL ve üzeri olan öğrencilerin %69,4'ünün finansal davranış bakımından başarılı olduğu görülmektedir. Buna göre, harcama miktarı 500 TL'den az olan öğrencilerin finansal davranışlarının daha olumlu olduğu söylenebilir.

Araştırma kapsamında öğrencilerin finansal davranışın önemli bileşenleri olan birikim yapma ve borç kullanma düzeyleri ayrıca araştırılmıştır. Birikim yapmak ve borç kullanmak önemli finansal davranışlardır. Öğrencilerin son bir yıl içinde birikim yapma ve borç kullanma oranları Tablo 13'de gösterilmiştir.

Tablo 13: Birikim Yapma ve Borç Kullanma Durumu Frekans ve Yüzde Dağılımı

Son bir yıl içinde birikim yaptınız mı?	Frekans	Yüzde
Evet	88	47,6

Hayır	97	52,4
Toplam	185	100
Son bir yıl içinde borç kullandınız mı?	Frekans	Yüzde
Evet	59	31,9
Hayır	126	68,1
Toplam	185	100

Öğrencilere son bir yıl içinde birikim yapıp yapmadıkları sorulduğunda, %47,6'sı son bir yıl içinde birikim yaptığını belirtirken %52,4'ü birikim yapmadığını belirtmişlerdir. Ayrıca öğrencilerin %68,1'i son bir yılda borç kullanmazken, %31,9'u son bir yıl içinde borç kullandıklarını belirtmiştir. Öğrencilerin borç kullanma düzeyinin düşük olması ve yine öğrencilerin yarıya yakın birikim yapma eğiliminde olmaları, öğrencilerin finansal davranış başarılarının yüksek olması ile paralellik göstermektedir.

3.4.5. Finansal tutum, finansal davranış, finansal bilgi ikili ilişki kıyaslamaları ki-kare analizi bulguları

Finansal okuryazarlığın bilgi, davranış ve tutum göstergelerini bir arada değerlendirdiğimizde farklı çıkarımlar yapabilmekteyiz. Dünya Bankası finansal okuryazarlığı bilgiden beceriye, beceriden tutumlara ve tutumlardan davranışlara doğru bir bağ şeklinde formüle etmektedir. Bu bağ son derece önemlidir, zira bilgi tutumları etkilemekte ve tutumlar daha sonra çeşitli davranışlar biçiminde ortaya çıkmaktadır (Holzmann, 2010, Sarıgül, 2015). Bu bölümde finansal okuryazarlığın bileşenleri arasındaki ikili ilişkiler ki-kare analiziyle incelenmiştir.

Tablo 14: Finansal Tutum, Finansal Davranış, Finansal Bilgi İkili Kıyaslamaları İlişkin Ki-kare Analiz Sonuçları

	χ^2	p	İlişki Miktarı (%)
Finansal Bilgi ile Finansal Davranış	0,639	0,424	5,9
Finansal Bilgi ile Finansal Tutum	0,700	0,750	2,8
Finansal Davranış ile Finansal Tutum	10,574	0,001	23,3*

* $\alpha=0,05$ düzeyinde ilişki anlamlıdır.

Tablo 14'te sunulan analiz sonuçlarından finansal bilgi ile finansal davranış arasında ($p=0,424 > \alpha=0,05$); finansal bilgi ile finansal tutum arasında ($p=0,750 > \alpha=0,05$) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir. Dolayısıyla, H5 ve H6 hipotezleri kabul edilmemiştir. Ki-kare analiziyle finansal davranış ile finansal tutum arasında anlamlı bir ilişki olduğu ($p=0,001 < \alpha=0,05$) tespit edilmiştir. Bireylerin tutumları, doğal olarak davranışlarına yansımaktadır. Dolayısıyla, H4 hipotezi kabul edilmiştir. Finansal davranış ile finansal tutum arasında %23,3'lük bir ilişki tespit edilmiştir.

Finansal tutum ile finansal davranış arasındaki çapraz Tablo 15'ten aşağıdaki gibi incelenebilir. Tablo 15 incelendiğinde öğrencilerin çoğunluğunun %78,4'ünün olumlu finansal davranış sergilediği görülmektedir. %66,5'nin ise finansal tutumlarının yüksek olduğu görülmektedir. Finansal davranışı olumlu finansal tutumu yüksek öğrenci oranı toplam içindeki payı %56,8'le yüksek bir değere sahip olmuştur. Finansal davranışı olumlu finansal tutumu yüksek olmayan öğrenci oranı %21,6'dır.

Tablo 15. Finansal Tutum ile Finansal Davranışa İlişkin Çapraz Tablo

			Finansal Davranış		Toplam
			Olumsuz	Olumlu	
Finansal Tutum	Yüksek	f	18	105	123
		Yüzde	9,7%	56,8%	66,5%
	Yüksek değil	f	22	40	62
		Yüzde	11,9%	21,6%	33,5%
Toplam		f	40	145	185
		Yüzde	21,6%	78,4%	100,0%

Sonuç

Bireylerin finansal kaynakları etkin bir biçimde kullanarak, paralarını yöneterek, geleceğe yönelik planlamalar yaparak refah düzeylerini arttırmaları mümkündür. Finans konularında bilinçli kararlar alabilmek ve finansal farkındalık, finansal okuryazarlığı ulusal ve uluslararası düzeyde güncel ve önemli konularından biri haline getirmiştir. Bu kapsamda, yapılan çalışmanın temel amacı, üniversite öğrencileri açısından oldukça önemli olan finansal okuryazarlık konusunun Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinde araştırılmasıdır.

Bu amaç doğrultusunda, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencileriyle yüz yüze anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Örneklem kapsamına 185 öğrenci alınmıştır.

Çalışma kapsamındaki öğrencilerin çoğunluğu (%84,3) aileyi para harcama ve yönetme bilgilerinin/becerilerinin kazanıldığı birincil kaynak olarak belirtmesi, ailenin finansal okuryazarlık eğitiminde önemli bir rolü olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla, geleceğin anne-babaları olarak üniversite öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyelerinin geliştirilmesi ayrı bir önem arz etmektedir. Finansal okuryazarlık seviyelerinin geliştirilmesiyle yalnızca üniversite öğrencilerinin değil onların yetiştirecekleri nesillerin de finansal bilince sahip olmaları sağlanacaktır.

Araştırma bulgularından, ekonomi ve finansal gelişmelerin takip etmede interneti (%61,6) sırasıyla, televizyon (%31,9), gazete ve dergi (%4,3), kitap (%2,2) izlemiştir. Temizel ve Bayram (2011)'in A.Ü. İ.İ.B.F. öğrencileri üzerinde yürüttüğü araştırmayla da benzer sonuca ulaşılmış televizyon ve internet, ekonomi ve finansal gelişmelerin takibinde başlıca kaynaklar arasında yer almıştır (Temizel ve Bayram, 2011). Buradan, internet ve televizyon gibi görsel öğelerin yoğun olduğu araçların finansal eğitimde kullanılmasının gerekliliği görülmektedir. Bu bulgu üniversite öğrencilerine yönelik olarak tasarlanacak finansal okuryazarlık bilgilendirmesi ve eğitimleri için internet ve televizyon kullanımına başvurulabileceğini göstermektedir.

Çalışmada finansal okuryazarlık; finansal bilgi, finansal tutum ve finansal davranış bakımından araştırılmıştır. Finansal bilgiyi ölçmede öğrencilere Dört İşlem, Basit Faiz, Bileşik Faiz, Çeşitlendirme, Faiz – Enflasyon İlişkisi, Risk – Getiri İlişkisi, Finansal Ürün Bilgisi olmak üzere temel düzey yedi soru yöneltilmiştir. Öğrencilerin dört işlem sorusunda başarı oranlarının yüksek olduğu (%89) görülmüştür. 2015 Türkiye Finansal Okuryazarlık Araştırması'nın raporuna göre; 2012 yılında ankete katılanların %84'ü finansal konularda basit matematiksel işlemleri yapabiliyorken, bu oran 2015 yılında %93'e yükselmiştir. Basit faiz sorusuna doğru cevap verenlerin oranı yüzde 35,5'ten yüzde 54'e; bileşik faiz sorusuna doğru cevap verenlerin oranı yüzde 26,1'den, yüzde 32'ye yükselmiştir. Bu olumlu gelişmenin yürütülen ve önümüzdeki günlerde yürütülecek yeni programlarla daha da yükselmesi beklenmektedir (SPK, 2015).

Finansal ürün bilgisi sorusuna öğrenciler %14 gibi oldukça düşük bir oranla doğru cevap vermişlerdir. Bileşik faiz sorusu doğru yanıtlanma oranı öğrenciler için %28, 2012 yılı Türkiye geneli için %19 olmuştur. Öğrencilerin çoğunluğu (%61,6) temel düzey finans bilgisinde başarısız olmuş ve yalnızca %38,4'ünün temel düzey finans bilgisine sahip olduğu belirlenmiştir. İşletme bölümü öğrencileri diğer iki bölümdeki öğrencilere kıyasla daha fazla finans dersi alıyor olmasına karşın bölüm ile finansal bilgi başarı düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki olmadığı belirlenmiştir. Öğretim şekli ve GANO ile finansal bilgi başarı düzeyi arasında da ilişki olmadığı belirlenmiştir. Cinsiyet ile finansal bilgi düzeyi arasında %38,7'lik ilişki tespit edilmiştir. Erkeklerin %61,1'inin, kadınların ise %29'unun finansal bilgi başarı düzeyine sahiptir. 2015 Türkiye Finansal Okuryazarlık Araştırması'nın raporuna göre; kadınların finansal okuryazarlık notu erkeklere kıyasla daha düşük olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu OECD INFE, (2012) kapsamında finansal bilgi bulgularıyla paralellik göstermektedir. Buna göre erkeklerin kadınlara kıyasla daha fazla finansal bilgiye sahip oldukları söylenebilir.

Finansal bilgi ve tutumlardaki cinsiyetlere göre değişen farklılıklar, kadın ve erkeklerin öğrenme konusundaki heveslerinin ve yatkınlıklarının derecesini etkileyebilmektedir. Kadınlar finansal bilgi ve becerileri konusunda kendilerine daha az güvenme, finansal risklerden daha fazla kaçınma ve bir şekilde finansal konulara erkeklerden daha az ilgi duyma eğilimindedir (TCMB, 2013). Erkekler ve kadınlar arasındaki bu farklılık, eğitim adaletsizliğinden, kadının iş hayatında istenilen düzeyde yer alamamasından da kaynaklanıyor olabilir. Bu durum, kadınların finansal bilgi ve becerilerini artırma konusunda ulusal/yerel düzeyde daha fazla araştırma ve girişimlerde bulunulmasının bir gereklilik olduğunu göstermektedir.

Finansal tutuma ilişkin bulgulara bakıldığında öğrencilerin %66,5'sinin olumlu finansal tutum sergilediği görülmektedir. Türkiye OECD/INFE araştırması için bu oran "Uzun vadede harcamayı tasarruf etmeye yeğlerim." için %52, "Bugün için yaşar ve yarın için pek endişelenmem." için %62 ve 'Para Harcamak İçindir.' ifadesi için %31'dir. Finansal tutum ile demografik özellikler arasındaki ilişki ki-kare analizi sonuçlarına göre yalnızca finansal tutum ile GANO arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Öğrencilerle görüşmelerden tam zamanlı veya yarı zamanlı çalışan öğrencilerin, para ve gelecek için planlamalarına ait finansal tutumlarının daha bilinçli olduğu yorumu yapılabilir.

Çalışmada öğrencilerin %78,4 gibi büyük çoğunluğunun olumlu finansal davranış sergiledikleri belirlenmiştir. Ki-kare analiziyle finansal davranış ile demografik özellikler arasındaki ilişki araştırıldığında aylık harcama miktarı ile finansal davranış başarı durumu arasında %31,9'luk anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Birikim yapma ve borç kullanma oranlarına bakıldığında, öğrencilerin yarıya yakınının (%47,6) son bir yıl içinde birikim yaptığı görülmüştür. Bununla birlikte borç kullanan öğrencilerin oranının %31,9 olduğu tespit edilmiştir. Borç kullanma ile demografik değişkenler arasındaki ilişkiye bakıldığında

cinsiyete göre anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Erkeklerin kadınlara kıyasla daha fazla borç kullanma eğiliminde olduğu görülmüştür. Literatürde demografik değişkenlerin finansal davranış eğilimleri üzerine etkilerine bakıldığında, kadınların finansal okuryazarlık seviyesinin erkeklere kıyasla daha düşük olup; ayrıca erkeklere oranla daha az borçlanma eğilimi gösterdiklerine rastlanmaktadır (Lusardi ve Tufano, 2009). Theodos vd. (2014), araştırmalarında kadınların erkeklere oranla finansal anlamda risk almaktan kaçındıklarını, daha fazla kredi kartı sahibi olduklarını ve genellikle kredi kartı borçlarının tamamını düzenli olarak ödediklerini fakat kadınlarla erkekler arasında tasarruf eğilimleri açısından belirgin bir farkın olmadığı sonucuna varmışlardır (Ünal ve Düger, 2011).

Finansal okuryazarlığın bilgi, davranış ve tutum göstergelerini bir arada değerlendirdiğimizde farklı çıkarımlar yapabilmekteyiz. Bu amaca yönelik olarak finansal okuryazarlığın bileşenlerin birbirleriyle ilişkileri analiz edilmiştir. Çalışmanın sonuçları finansal davranış ile finansal bilgi ve finansal tutum ile finansal bilgi arasında anlamlı bir ilişki olmadığını ortaya koymaktadır. Finansal tutum ile finansal davranış arasında anlamlı bir ilişki vardır. Öğrencilerin %78,4'ünün olumlu finansal davranış sergilediği; %66,5'nin ise finansal tutumlarının yüksek olduğu; finansal tutumu yüksek finansal davranışı olumlu öğrenci oranı toplam içindeki payının %56,8 olduğu görülmüştür. Finans konularına karşı verilen tepki olarak finansal tutumların olumlu yönde olması finans konularında gerçekleştirilecek eylemler olan finansal davranışlara olumlu yönde yansıtacağı söylenebilir.

Bireylerin finansal konularda farkındalığının artırılmasını, finansal tutum ve davranışlarının bilgi temelli kararlara dayalı şekillenmesini sağlamak amacıyla finansal okuryazarlık eğitimleri verilebilir. İhtiyaçlara göre geliştirilmiş finansal eğitim bireylerin; geleceği planlama ve gelir getirici fırsatlardan yararlanma, ekonomik ve finansal faaliyetlere katılma, finansal karar alma yetenek ve becerileriyle donatma, finansal bilgilendirme, ekonomik faaliyetler konularında daha bilinçli davranış ve tutum sergileme yönünde sağlayacağı katkının, ülkelerin ekonomik gelişmesine de katkıda bulunması beklenilebilir. Böyle bir eğitim; ekonomik ve finansal fırsatlara erişilmesine ve bu fırsatları kullanılabilmesine katkı sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- BDDK (2014). Finansal Erişim, Finansal Eğitim, Finansal Tüketicinin Korunması Stratejisi, Finansal Tüketicinin Korunması Eylem Planı, http://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Raporlar/Diger_Raporlar/13602ftkarkaplanbelgesi11kasim.pdf. (01.05.2015)
- CHEN, Haiyang and VOLPE, Ronald P. (1998). "An Analysis of Personal Financial Literacy Among College Students", *Financial Services Review*, S. 7(2), s. 107-128.
- ÇINGİ, Hülya (2009). *Örnekleme Kuramı*, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Fen Fakültesi Basımevi.
- ERGÜN, Bahadır, ŞAHİN, Arzu ve ERGİN, Erhan (2014). "Finansal Okuryazarlık: İşletme Bölümü Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S. 34, s. 847-864.
- LUSARDİ, Annamaria (2008). "Household Saving Behavior: The Role of Financial Literacy, Information, and Financial Education Programs", *NBER Working Paper Series*, Working Paper 13824
- LUSARDİ, Annamaria and TUFANO, Peter (2009). "Debt Literacy, Financial Experiences, and Oerindebtedness", *NBER Working Paper Series*, Working Paper 14808
- LUSARDİ, Annamaria, MITCHELL, Olivia S. and CURTO, Vilsa (2010). "Financial Literacy Among The Young", *Journal of Consumer Affairs*, S. 44(2), s. 358-380.
- MANDELL, Lewis and KLEİN, L. Schmid (2007). "Motivation and Financial Literacy", *Financial Services Review*, S. 16, s. 105-116.
- MANDELL, Lewis and KLEİN, L. Schmid (2009). "The Impact of Financial Literacy Education on Subsequent Financial Behavior", *Journal of Financial Counseling and Planning*, S. 20(1), s. 15-24.
- MERCAN, Nuray, OYUR, Emine, ALTINAY, Ayşenur ve AKSANYAR, Yaşar (2012). "Ekonomi Okur Yazarlığına Yönelik Ampirik Bir Araştırma", *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, S. 2, s. 109-118
- OECD INFE, (2012). "Measuring Financial Literacy: Results of the OECD / International Network on Financial Education (INFE) Pilot Study", Paris: OECD.
- ÖZDEMİR, F. Serkan (2011). *Finansal Raporlama Sistemlerinin Bilginin İhtiyaca Uygunluğu Açısından Değerlendirilmesi: İMKB Şirketlerinde Finansal Başarısızlık Tahminleri Yönüyle Bir Uygulama*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- SARIGÜL, Haşmet (2014). "A Survey of Financial Literacy Among University Students", *The Journal of Accounting and Finance*, S. 64, s. 207-224.
- SARIGÜL, Haşmet (2015). "Finansal Okuryazarlık Tutum Ve Davranış Ölçeği: Geliştirme, Geçerlik Ve Güvenirlik", *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, S.1, s. 200-218.
- SPK (2015). "2015 Yılı İkinci Türkiye Finansal Okuryazarlık Araştırması". Erişim: <http://www.spk.gov.tr/duyurugoster.aspx?aid=20151005&subid=0&ct=f> (01.06.2015)
- ŞAHİN, Cumhur (2014). "Bir Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesine İlişkin Bir Araştırma: Bozüyük Meslek Yüksekokulu Örneği", *Uluslararası Hakemli Ekonomi Yönetimi Araştırmaları Dergisi*, S. 2, s. 19-29
- TCMB (2013). Kadınların Ve Genç Kızların Finansal Farkındalık Ve Finansal Eğitim İhtiyaçlarına Yönelik Oecd/Infe Politika Rehberi, Erişim: http://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/fac77860-06ca-44be-99e3-3bf4ff9d214/OECD_INFE_POLITIKA_REHBERI.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=fac77860-06ca-44be-99e3-83bf4ff9d214 (27.09.2015)
- TEB (2014). Türkiye'de Finansal Erişim ve Okuryazarlık 2014 TEB - Boğaziçi Üniversitesi, Erişim: http://www.teb.com.tr/upload/PDF/foe_endeks_rapor_2014.pdf (10.08.2015)
- TEB (2015). Türkiye Ekonomi Bankası, Finansal Okuryazarlık ve Erişim Endeksi, Erişim: <http://www.teb.com.tr/document/finansal-okuryazarlik-ve-erisim-endeksi.pdf> (10.08.2015).

TEMİZEL, Fatih ve BAYRAM, Fatih (2011). "Finansal Okuryazarlık: Anadolu Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi (İİBF) Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma", *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, S. 1, s. 73-86.

ÜNAL, Seyfettin ve DÜĞER, Y. Selim (2011). "Akademik Personelin Finansal Gönenç Hâli ile Finansal Davranış Eğilimi Arasındaki İlişkiye Yönelik Ampirik Bir Araştırma", *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S. 1, s. 213-226.